

A C A D E M I A R O M Â N Ă

Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii

– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

Vol. XVIII/2025

MEGA

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XVIII / 2025

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

– publicație fondată de acad. Gleb Drăgan –

REDACȚIA:

Director: Acad. Dumitru MURARIU

Redactor-șef: Acad. Mihail-Viorel BĂDESCU

Redactor-șef adjunct: Dr. Tiberiu TĂNASE

Secretar de redacție: C.Ș. Mirela-Adriana ANGHELACHE

Colegiul de redacție: Viorela-Valentina DIMA, Edith-Mihaela DOBRESCU, Emilian M. DOBRESCU, Dan GÎJU, Emil HEDEȘIU, Marian MOȘNEAGU, Alba-Iulia-Catrinel POPESCU, Nicolae ROTAR, Narcis ZĂRNESCU.

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine autorilor

Adresa redacției:

Calea Victoriei, nr. 125, camera 31, sectorul 1 București, cod 010071

Adresa web: <http://www.studii.crifst.ro>

Administrator pagină web: Nicolae Sfetcu

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii
– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XVIII / 2025

MEGA
Cluj-Napoca, 2025

Revista este inclusă în baza de date internațională CEEOL

Revista este inclusă în baza de date internațională ICI
Journals Master List și are ICV 2024: 39,17

© Autorii, 2025

Responsabilitatea conținutului, interpretărilor și părerilor
exprimate în paginile revistei revine exclusiv autorilor.

ISSN 1844 – 9220
ISSN-L 1844 – 9220

Editura MEGA
Cluj-Napoca
e-mail: mega@edituramega.ro
www.edituramega.ro

CUPRINS

ANIVERSĂRI

George M. CROITORU

130 de ani de la nașterea profesorului Dimitrie A. Stan, un real exemplu de distincție și profesionalism13

Magda STAVINSCHI

Victor Anestin – un Flammarion al românilor.....25

STUDII SI COMUNICĂRI

Andreea Florina RADU

Evoluția paradigmelor științifice și impactul lor tehnologic: de la Newton la inteligența artificială.....51

George M. CROITORU

Aspecte istorice și tehnice privind perioada de început a introducerii betonului precomprimat în România.....75

Ioan Gheorghe RAȚIU, Elena HELEREA

O privire istorică, științifică și tehnică asupra dezvoltării radiolocației și radarului în România.....91

Lucian Ștefan COZMA, Daniela Georgiana GOLEA

Studiu asupra întrebuințării armamentelor de foc de către armata moșilor în perioada 1848–1849.....121

EVOCĂRI

Filofteia REPEZ

Activitatea profesorului Dragomir Hurmuzescu reflectată în ziarele vremii.....145

Licuța T. CRISTEA, George M. CROITORU

Un document inedit din activitatea primului laborator de chimie din cadrul Școlii naționale de poduri și șosele din București, elaborat de Alfons Oscar Saligny.....159

PERSONALITĂȚI

Dumitru CURCĂ

De la apicultorul Florin R. Begnescu (1880–1949) la bunicul său, preotul
ardelean Nicolae Gh. Begnescu (1824–1873).....179

Niculina MERCEANU

Mari gânditori români. Dimitrie Gusti, creatorul sociologiei românești..... 223

Mirela-Adriana ANGHELACHE

Ștefan Hepites, deschizător de drum în seismologie și geomagnetism.....233

VARIA

Alin M. OLĂRESCU

Limbajul tehnico-administrativ al textelor vechi: Studiu de caz moșia
Stroești – Argeș la 525 de ani de la prima atestare documentară scrisă.....247

Costel CIOANCĂ

Considerații despre imaginarul tehnic prezent în basmul fantastic românesc....273

SEMNAL EDITORIAL, RECENZII

George M. CROITORU

Nicolae Șt. Noica: Istoria clădirii Operei Române din București.....291

Florin Cristian GHEORGHE

Valentin-Stelian Bădescu: O istorie alternativă a Botenilor Muscelului 299

CONTENTS

ANNIVERSARIES

George M. CROITORU 130 years since the birth of professor Dimitrie A. Stan, a genuine example of distinction and professionalism	13
Magda STAVINSCHI Victor Anestin – A Flammarion of Romanians.....	25

STUDIES AND COMMUNICATIONS

Andreea Florina RADU The evolution of scientific paradigms and their technological impact: From Newton to Artificial Intelligence.....	51
George M. CROITORU Historical and technical aspects regarding the beginning period of the introduction of prestressed concrete in Romania.....	75
Ioan Gheorghe RAȚIU, Elena HELEREA A historical, scientific, and technical perspective on the development of radiolocation and radar in Romania.....	91
Lucian Ștefan COZMA, Daniela Georgiana GOLEA Study on the use of firearms by the Wallachian army during the period 1848-1849.....	121

RECOLLECTIONS

Filofteia REPEZ The activity of professor Dragomir Hurmuzescu reflected in the newspapers of the time.....	145
--	-----

Licuța T. CRISTEA, George M. CROITORU

A new document from the activity of the first chemistry laboratory of the
National School of bridges and Roads in Bucharest, written by Alfons
Oscar Saligny.....159

PERSONALITĂȚI

Dumitru CURCĂ

From beekeeper Florin R. Begnescu (1880–1949) to his grandfather, the
Transylvanian priest Nicolae Gh. Begnescu (1824–1873).....179

Niculina MERCEANU

Great Romanian thinkers. Dimitrie Gusti, the creator of Romanian sociology....223

Mirela-Adriana ANGHELACHE

Ștefan Hepites, trailblazer in seismology and geomagnetism..... 233

VARIA

Alin M. OLĂRESCU

The technical and administrative language of old texts: A case study of the
Stroești–Argeș estate, 525 years after its first written documentary
attestation.....247

Costel CIOANCĂ

Considerations on the technical imagery present in Romanian fantastic
fairytales.....273

EDITORIAL SIGNAL, REVIEWS

George M. CROITORU

Nicolae Șt. Noica: History of the Romanian Opera building from Bucharest291

Florin Cristian GHEORGHE

Valentin-Stelian Bădescu: An alternative history of the
Botenilor Muscelului299

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS – PUBLICAȚIE FONDATĂ DE ACAD. GLEB DRĂGAN –

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC

Acad. Dorel BANABIC, președinte al Secției de Științe Tehnice a Academiei Române.

Acad. Gheorghe BENGĂ, membru al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române.

Alexandru Ș. BOLOGA, dr. în biologie, președinte al Filialei CRIFST – Constanța.

Șerban DRAGOMIRESCU, prof., membru al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Ștefan IANCU, prof. univ. dr. ing., membru fondator/titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, consilier de proprietate industrială, membru al Diviziei de Istoria Tehnicii a CRIFST al Academiei Române.

Gheorghe MOHAN, dr. în biologie, prof. univ. la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, membru al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Gheorghe MUSTĂȚĂ, prof. univ. dr., membru al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Alba-Iulia-Catrinel POPESCU, conf. univ. dr., vicepreședinte al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Magdalena STAVINSCHI, dr., membru al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Mihail ZAHARIADE, prof. univ. dr., cercetător științific I la Institutul Național de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române.

ACTIVITATEA PROFESORULUI DRAGOMIR HURMUZESCU REFLECTATĂ ÎN ZIARELE VREMII

Filofteia REPEZ¹

filofteiarepez@univ-danubius.ro

ABSTRACT: This year marks 160 years since Professor Dragomir Hurmuzescu's birth. This article is a continuation of articles published in the journals Studies and Communications/DHS, vol. V/2022, vol. VI/2023 and vol. VII/2024 and in the journal Academica, published by the Romanian Academy, no. 4–5/April-May 2023, out of a personal desire to evoke the memory of this highly appreciated professor at national and international level. From this point of view, the present article presents aspects of Professor Hurmuzescu's activity recorded in newspapers in order to give the reader an overview of his personality.

KEYWORDS: Dragomir Hurmuzescu, articles, journals, recognition.

Profesorul Dragomir Hurmuzescu (13 martie 1865 – 31 mai 1954), de la nașterea căreia se împlinesc acest an 160 de ani, este considerat drept cel mai relevant fizician din țara noastră de la finele secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; a fost profesor la Universitatea din Iași și la Universitatea din București și membru corespondent al Academiei Române; de numele său sunt strâns legate înființarea învățământului electrotehnic și prima emisiune radio oficială din România din data de 1 noiembrie 1928, prin lansarea în eter a celebrului anunț „Aici, Radio România!”. A fost supranumit de C. G. Bedreag „decanul fizicienilor români”².

A fost aproape uitat și desconsiderat în epoca de tristă amintire, „epoca stalinistă”. Prin decret prezidențial, în anul 1948, Academia Română devine Academia Republicii Populare Române; urmare a acestui act normativ o parte din membrii Academiei Române nu mai figurau ca membrii, printre aceștia se afla și Dragomir Hurmuzescu.

¹ Membru titular al Diviziei de Istoria Științei a CRIST al Academiei Române, prof.univ. dr. la Facultatea de Comunicare și Relații Internaționale/Universitatea Internațională Danubius, Galați.

² [2]

În anul 1965, Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea fizicianului român a recomandat întregii comunități științifice internaționale să-l sărbătorească. În acest fel, aspecte din activitatea profesorului Hurmuzescu sunt readuse la viață prin diverse articole și făcute publice.

După anul 1990, reabilitarea completă, deplină și definitivă a drepturilor și memoriei profesorului și savantului Dragomir Hurmuzescu a avut loc pe 3 iulie 1990, când a devenit membru post-mortem al Academiei Române³. De asemenea, activitatea sa este rememorată în articole care au fost publicate în publicații diverse.

Ca o continuare a articolele publicate în revista *Studii și Comunicări/DIS* vol. V/2022, vol.VI/2023 și vol.VII/2024 și în Revista *Academica* nr.4-5, aprilie-mai 2023 și pentru a întregi tabloul personalității profesorului Dragomir Hurmuzescu, vom prezenta câteva paragrafe din ziarele vremii în care se face referire la discursurile și la activitatea sa (desigur că lista ar fi mult mai lungă).

În articolul „Discuție la mesaj” din ziarul *Universul* nr. 258 din 5 noiembrie 1927 se prezintă o parte din discursul profesorului Dragomir Hurmuzescu, în care acesta enumeră problemele capitale care trebuie rezolvate pentru a asigura dezvoltarea generală a țării: „Munca face din țări sărace, țări bogate și proverbul olandez: „Dumnezeu a făcut universul, iar Olanda a fost făcută de olandezi” să ne fie pildă, ca să punem în valoare bogățiile imense datorite de natură. Dacă munca și capitalul se împreună, propășirea e asigurată. După război însă capitalul e cerut de toate țările beligerante, iar țările care au bani caută să-l plaseze acolo unde li se primesc toate condițiile. Acum e sigur că fiind bine cunoscuți, ni se vor acorda capitalurile ce ne-ar trebui. Participarea noastră la orice congres și orice întrunire internațională nu trebuie de fel neglijată, fiind unul dintre cele mai bune mijloace de propagandă în afară. Propaganda culturală, constituind una din problemele fundamentale din prezent, trebuie să preocupe guvernul în mod constant. Ca să putem vedea ce avem de făcut, trebuie să arătăm ce s’a făcut până acum. Un lucru nu se poate tăgădui, că guvernele s’au ocupat de această problemă fără să capete rezultatele sperate”.

De asemenea, articolul face referire și la analiza realizată de profesorul Hurmuzescu privind legile sub care s-a dezvoltat învățământul românesc

³ [3]

Foto nr. 1 – Din ziarul *Universul* nr.258 din 5 noiembrie 1927.

în ultimii 50 de ani: „În entuziasmul care stăpânește toate spiritele în vremea aceea, am înscris în prima Constituție principiul școlii unice, ideal nerealizat încă nicăieri. Regimul acesta n'a durat însă multă vreme pentru că în curând s'au ivit alte curențe. Ca defect principal al învățământului din acea epocă găsește lipsa de aprofundare a materiilor și mai ales lipsa de metode experimentale. Acela, care a regenerat învățământul nostru, a fost Spiru Haret, a cărei legiferare a rămas în multe puncte baza învățământului de azi. Introducând în selecțiunea corpului profesoral superior criteriul lucrărilor personale ce contribuie la progresul culturii, Haret a schimbat și consolidat pentru multă vreme învățământul nostru. Tot lui se datorește îndreptarea tineretului spre facultățile științifice, contribuind astfel și la progresul nostru economic. Azi când putem răspândi cultura în straturile

cât mai largi, școală nu trebuie ruptă de mediul rural în care se află. O școală rurală trebuie să simtă nevoile și cerințele mediului în care funcționează. S'au dat școlii primare o mulțime de însărcinări și de avantagii, mai ales prin legea lui Haret, că ar fi fost nevoie să aibă de 5 ori mai mult timp, ca să le poată îndeplini. Mai târziu, s'a încercat principiul specializării, care nici el n'a dat însă rezultatele dorite”⁴. (foto nr. 1⁵)

Cu ocazia înființării Radio-Clubului Român, în discursul susținut, profesorul Dragomir Hurmuzescu, subliniază faptul că „radiofonia e un mijloc de comunicație a gândului, de unire sufletească”⁶; despre acest discurs se face referire în ziarul *Radio și radiofonia* din 19 mai 1929 (foto nr. 27).

pentru marele număr de radio-amatori, cari au ținut să ia parte la sedința de constituire a Radio-Clubului Român.

Ideea înființării unei asociațiuni, tare să apere interesele amatorilor, a fost primită de public cu un entuziasm deosebit, dovadă că această idee corespundea unei reale necesități.

CUVÂNTAREA DE DESCHIDERE

D. ing. Petrașcu a rostit cuvântarea de deschidere a ședinței, spunând:

Domnilor, încep prin a vă mulțumi că ați răspuns atât de spontan la chemarea ce am lansat prin revista „Radio și Radiofonia” către dv.

radio-amatorilor, atât din Capitală cât și din provincie. Am lansat acest apel, de oarece evenimentele prin care trece actualmente radiofonia românească, nu pot să ne lase apăsători, nici pe radio-amatori, nici pe profesioniști.

Acum 4 ani — continuă d. ing. Petrescu — a existat o asociație de amatori: Asociația Prietenilor Radiofoniei, care a anin-

timp de mai bine de 2 ani întregi, radio- amatoriilor, dar care de 2 ani și-a întreruns activitatea și aceasta nu din lipsa de material: leștări: S'a construit primul post de recep- ie cu antenă bisplămăneală publică; s'a fă- cut o școală de radio-amatori, din care au ieșit elemente care mai târziu au devenit ra- dio-amatori emeriți, sau comercianți dis- tinși. S'a editat, cu câte sacrificii, dar s'a editat o revistă apărând interesele radio- amatoriilor: Revista Radiofonia. S'au ținut conferințe de propagandă în fiecare Duminică

...din înfăptuirile sale, vreau să vorbesc de d. profesor Dragomir Hurmuzescu, spre a-l propune să ia prezidenția dezbaterilor c

Discursul d-lui prof. Dragomir Hurmuzescu

D. prof. DRAGOMIR HURMUZESCU, primul cu unanime aplauze, a mulțumit pentru încrederea ce i s'a arătat. D-nea a amintit apoi etapele radiofoniei la noi în țară.

În Februarie 1925, un grup de amatori

intrunşi cu ocazia unei comisii de electricitate, şi-au pus chestiunea desvoltării ra
dionană. Cineva a propus ca d. Hurmuzescu să ia iniţiativa unei asocieri a amato
rilor. D-na a început atunci propagandă
pentru această idee. Un factor activ în a
cest sens, a fost d. ing. Pătruşcu.

Institutul Electro-Tehtnic, a ajutat ocea

(Propunerea este primită cu aplauze, iar d. prof. Dragomir Hurmuzescu este viu ovational).

Dragomir Hurmuzescu

Radiofonia e un mijloc de comunicație a gândului, de unire sufletească. Chestiunea oareasta comportă și o parte de specialitate.

Cum putem face ca acest instrument să fie în slujba țării?

E greșit să susținem că prestigial țării noastre, este ca toată Europa să asculte postul nostru. Dar cum vor asculta francezii conferințele noastre?

În țară la noi însă, cel din Sighet, va fi

foarte bucuros să asculte zîrile din Bucu-
regii, sau cel dela Dorohoi, Opera din Ca-

Partea principală nu e numai cântecul și distracția.

Postul cel mic ajungea uneori până la Vaslui, Odorhei, etc. Asupra programului cultural, dv., sunteți cei mai indicați a vă

Există o societate de difuziune. Cine ar trebui să fie acționarii? Amatorii și negu-

Amatorii fa

Amatorii fac propuneri

D. ANDREESCU dezvoltă partea economică a unei asociațiuni de amatori.

Pe lângă rolul de îmbințire, de umanizare a sufletelor, radiofonia este un factor de răspândire a culturii. Reușita acestui scop, stă în colaborarea amatorilor. Amatorii sunt toți oameni culți, al căror aport este evident.

Propune înființarea unei societăți, persoană juridică; fiecare să deponă chiar acum micul lui obol, pentru formarea patrimoniului.

Dă explicațiuni asupra formalităților de constituire și își exprimă dorința ca această constituire să se facă cât mai repede.

Intreaga mişcare radiofonică din Româ

ca, securitate, puneri de capcanuri. Cunoaștem avea un număr mare de abonați, bugetul va fi echilibrat, și atunci vom putea construi posturi în orașele principale din pro-

Controlul dv., trebuie să fie și de moralitate și bună gospodărie, trebuie să convințăm pe clandestini, că nu e moral, să bene-

Amatorii trebuie să-și spună cuvântul.
Vrem să apărăm interesele radiofoniei,
să conlucrăm la propășirea ei, să pregătim

elementele. Sînt mulți doritori, cari nu știu, unde să se adreseze. Contactul direct poate face mai mult decît presa. Vom organiza un sistem de instruire.

Pentru aceasta ne trebuie o organizație. Amatorii trebuie să găsească oricînd la sediul un sfat, o colaborare.

Se crede că în Europa sunt peste 8 milioane de auditori. Vedeti dar ce importanță au astfel de creațiuni!

D. Hurmuzescu arată importanța acestei solidarizări pentru culturizarea țării. Radiofonie nu va fi niciodată un concurențiu pentru presă, ci o amorsă. Cel ce va auzi o știre succintă la radio, va fi curios să citească amănuntele din presă.

Viu aplaudat, d. prof. Hurmuzescu mulțumește și dă cuvântul celor ce s'au înscris

Oficialitatea, la reglementarea și îndrumarea radiofoniei, s'a lăsat condusă de concepții cu totul proprii, fără să țină seama de alte considerațiuni.

Nu vreau să critic aici acțiunile factorilor superiori. Do, deasfelse cunoașteți tot atât de bine ca și mine rezultatele obținute până în prezent.

Cred însă că suntem cu toții de acord, că aceste rezultate n'au corespuns așteptărilor noastre.

— Iar în România — stat modern — Radiofonia n'a putut să-și desvoldarea, pe care a luat-o preluând în străinătate?

— Înainte de a aduce acuzații altora, trebuie să ne acuzăm pe noi înșine.

Da, domnilor, noi amatorii suntem în mare parte de vină; că radiofonie a rămas la noi o distanță de laborator și o adăugare

Prof. dr. DRAGOMIR HURMUZESCU
stă idee; primul post de emisiune s'a do-
rit astfel acestei institut

Foto nr. 2 – Discursul profesorului Hurmuzescu publicat în ziarul *Radio și radiofonia* din 19 mai 1929.

Cuvântarea profesorului Hurmuzescu, decan al Facultății de Științe din București și președintele Asociației profesorilor universitari, cu ocazia sărbătorii Unirii, prin acțiunea organizată spontan în aula Facultății de Drept din București, de către secția studențească a Ligii antirevizioniste, la care au participat alături de studenți și profesori este redată în ziarul *Universul* nr. 334, din 4 decembrie 1935: „Ați organizat această comemorare

4 [4]

5 [4]

6 $[E]$

7 [5]

[5]

și era o datorie pentru tineret de a aminti ziua măreață care a fost așteptată cu încredere de întregul neam românesc. În această zi, acum 17 ani, s'a consacrat la Alba-Iulia un mare act al neamului românesc: s'a pecetluit dorința stăruitoare și munca necurmată pe teren național și spiritual, a atâtor generații de profesori și de studenți. Puterile cari au lucrat la îndeplinirea acestui mare act sunt: puterea spirituală, de încredere a neamului în energiile și valorile sale și organizarea treptată a conștiinței românești. Suntem datori, la această sfântă aducere aminte, să exprimăm toată recunoștința noastră pioasă pentru sufletul luptătorilor ardeleni din decursul timpurilor, mereu răsvrațiți, veșnic agitați contra unei dominațiuni asupritoare. Suntem datori să amintim înalta judecată a celor ce-au pus la baza noii Europe eșite din război, principiul naționalităților, dând posibilitate popoarelor să dispună de ele înseși. Gândul nostru se duce către marii Wilson și Clémenceau. Le datorăm recunoștință, căci ei, la conferința păcii, au știut să înlăture pretextele care și azi se ridică cu privire la granițele ce sunt și rămân definitiv ale noastre. Și aici, vă incumbă o mare datorie, d-voastră tineretului. Pentru a păstra aceste granițe, nu este nevoie de a pleda procese istorice. Istoria ne-a dat dreptate. Acum trebuie să intervină afirmarea noastră. Din dv. trebuie să se formeze toate elementele de sprijin, în toate ramurile de activitate ale țării. Primul act al acestei conștiințe naționale, din ce în ce mai afirmată, a fost unirea Principatelor, de la 1859, făcută în contra voința puterilor streine și a tuturor intrigilor cari se țesau în interior, grație marelui încredere a celor ce și-au pus toată nădejdea în virtuțile poporului. A urmat războiul independenței, un alt stadiu al încrederii în sufletul și munca românească. Iar la 1913, valoarea noastră a fost dovedită prin intervenția ce am făcut-o în luptele din Balcani. La 1914 a venit marea furtună care a răscolit toate popoarele lumii. Și aici, noi am știut să pornim pe drumul cel drept, dictat de instinctul național condus cu atâta pricepere de marele Ion I. C. Brătianu. Războiul încheiat, ne-a dat posibilitatea actului pe care astăzi îl comemorăm, – întregirea noastră – înfăptuită, după grele jertfe, înaintea tribunalului națiunilor de la conferința păcii. Tratatul iscălit atunci, sunt pentru noi acte pe care nimeni nu le poate desființa”⁸.

Alt discurs plin de patriotism al profesorului Dragomir Hurmuzescu, în calitate de decan al Facultății de științe din București, despre importanța

⁸ [6]

Un articol relevant este și cel intitulat *Vizionari ai progresului științific D. Hurmuzescu – pionier al fizicii modern*, dedicat savantului român este publicat în ziarul *Scânteia Tineretului* nr. 4664, din 17 mai 1964 (foto nr. 4¹¹).

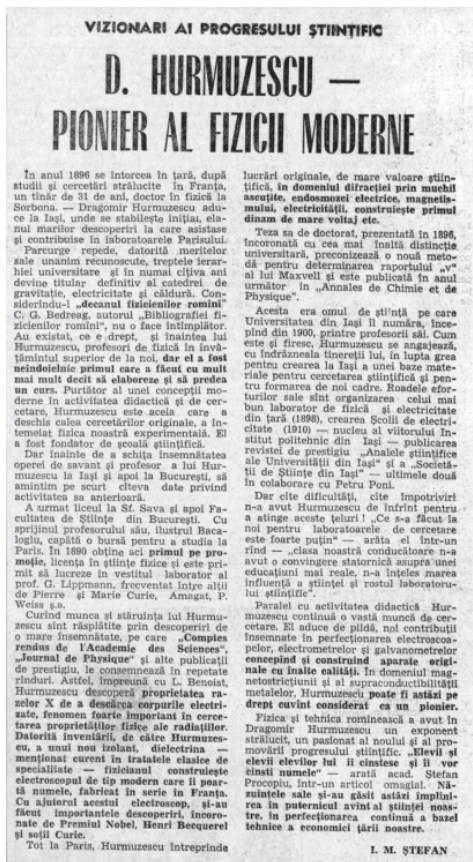

Foto nr. 4 – Articolul *Vizionari ai progresului științific D. Hurmuzescu – pionier al fizicii modern*, publicat în ziarul *Scânteia Tineretului* nr. 4664 din 17 mai 1964.

Alt articol interesant cu titlul *Caragiale către Hurmuzescu*, semnat de Constantin A. Ghica, nepotul savantului din partea fiicei Maria-Rodica,

în care se evidențiază prietenia dintre profesorul Hurmuzescu și scriitorul I. L. Caragiale, apare în revista *Flacăra* nr. 40 din 2 octombrie 1965: „În voluminoasa corespondență rămasă de la marele nostru om de știință, fizicianul Dragomir Hurmuzescu, unul din promotorii radiodifuziunii române, al cărui centenar, la recomandarea UNESCO, este sărbătorit anul acesta, figurează și câteva scrisori ce i-au fost adresate de către I. L. Caragiale. Prietenia dintre ilustrul scriitor și nu mai puțin ilustrul fizician datează, se pare, din 1896. În anul acela, întors în patrie de la studiile făcute la Paris, Dragomir Hurmuzescu a găsit un ordin de concentrare ca ofițer de rezervă. „Urmînd acestei chemări, m-am prezentat la regimentul 7 de infanterie. Aci, la Ploiești, am făcut cunoștință cu Alexandru Radovici, cu C. Dobrogeanu-Gherea, cu Stere, cu alți socialiști și cu Caragiale – spune Hurmuzescu în memoriile sale. Aceștia se întruneau zilnic în jurul samovarului cu ceai și la masa lui (e vorba de Dobrogeanu-Gherea — n.n.) ne petreceam timpul cu discuții și proiecte de viitor”. Prietenia începută în 1896 la Ploiești a continuat. După aproape 15 ani, Dragomir Hurmuzescu, călătorind la Berlin, a avut ocazia să-l revadă pe Caragiale, stabilit între timp acolo. În acea împrejurare, scriitorul a trimis prietenului său câteva scrisori din care reproducem una în facsimil. Remarcați că, atunci chiar cînd scrie o simplă invitație la dejun, Caragiale nu renunță la umor. „Avem ascensor”, subliniază el în scrisoare, exprimînd și prin această glumă căldura convingătoare cu care-și pofteste prietenul în casa sa. NOTA: Filozoful (care poate fi „chiar sociolog”) la care se referă Caragiale în scrisoare este savantul Dimitrie Gusti, fost președinte al Academiei Române”¹² (foto nr. 5¹³).

În anul 1965, la 100 de ani de la nașterea sa, și urmare a faptului că fizicianul român Dragomir Hurmuzescu se număra printre personalitățile eminente ale științei și culturii universale, recomandate de UNESCO pentru a fi sărbătorite în acest an (dar și în anii ce au urmat), în multe ziare și reviste din țară au apărut articole laudative la adresa profesorului.

Pentru a evidenția aspecte ale prețuirii profesorului, am ales să amintesc două articole:

¹² [9]

¹³ [9]

devăr, razele de soare produc reflexe obositoare pe firele subtile de melanj și în plus ridică temperatura în hală. În locul luminii solare a fost prevăzut un iluminat fluorescent controlat și uniform. Un sistem de canale amplasate în pereții construcției și alimentate de la patru centrale de condiționare vor menține în interior temperatura convenabilă și o umiditate corespunzătoare.

Cîtă spre fabrica de nasturi, aceasta va fi cea mai mare din țară. Necesități impuse de fluxul tehnologic au cerut și aici proiectanților o serie de soluții interesante. Spre deosebire de Fabrica de tricotate, la cea de nasturi se cere, dimpotrivă, un luminat natural foarte bun; astfel stînd lucrurile, proiectanții au conceput un sistem ingenios menit să asigure o vizibilitate perfectă. Nu numai fațadele halei vor fi de sticlă; circa 900 de cupolețe din material plastic transparent, montate în acoperișul clădirii, vor lăsa să treacă

grafice în țara noastră.

Pe cele două linii: a) formarea unui public cu gusturi evolute, la nivelul atins de cea de-a șaptea artă în lume și b) contribuția la ridicarea creatorilor de filme pe noi niveluri de creație artistică și profesională, arhiva are mult de făcut și a și început să o facă.

Lăsând de o parte activitatea „Cinematicii”, ne-am interesat — în primul rând — de stadiul în care se află activitatea științifică, muncă extrem de miglăsoasă: inventarierea și catalogarea filmelor din zea-

Doză lucru de amplasor au fost două filme de cercetători arhiviști editate în anul 1965: *Filmoграфияa producției de filme artistice românești de la naționalizare și până în prezent (1948-1964)* și *Filmoграфияa producției de filme științifice românești (1921-1965)*, care au fost prezentate la Congresul A.I.C.S. care a avut loc la București în toamna aceasta. În prezent se lucrează la catalogul filmelor (de ficțiune) străine, aflate în arhivă, care va fi predată spre editare, astfel încât să poată fi continuată se depun eforturi pentru recuperarea cât mai multor filme, documente, fotografii și alte materiale privind începuturile cinematogra-fiei românești, în vederea încheierii filmografiei anilor 1917-1948.

În afara achizițiilor de la particulari (multe persoane mai dețin prețioase vestigii ale activității cinematografice de odinioară), arhiva se îmbogățește permanent prin schimbul cu instituțiile similare din alte

lari. Astfel, cu concursul acordat de R. D. Germană s-a obținut o serie de filme din opera regiștilor G.W. Pabst, dintre care unele vor face obiectul unui program al „Cinematec”. S-au mai achiziționat opera completă a regiștilor de film de animație din R. P. Bulgaria, Todor Dinov, o serie de filme reprezentative din cinematografia niponă semnate de Kurosava, Mișoguchi și altele lucruri constituitiv momente importante în istoria mondială a filmului.

Intărirea sectorului de documentare prin fuziunea cu cel de la Buftuea va da un nou impuls activităţii editoriale; alături de periodice — **Buletinul de documentare** şi **Cinematografia în presă** — se prevede editarea unor traduceri de literatură de specialitate, a căror lipsă a fost deseori semnalată.

În planul de activitate ştiinţifică pentru anul viitor se mai află şi o anchetă-sondaj în rândul diverselor categorii

Ang ROMAN

**caragiale
cătrefe
hurmuzescu**

În voluminoasa corespondență rămasă de la marele nostru om de știință, fizicianul Dragomir Hurmuzescu, unul din promotorii radiodifuziunii române, al cărui centenar, la recomandarea UNESCO, este sărbătorit anul acesta, figurează și câteva scrisori ce i-au fost adresate de către I. L. Caraculă.

Prietenia dintre ilustrul scriitor și nu mai puțin ilustrul fizician datează, se pare, din 1896. În anul acela, întors în patrie de la studiile făcute la Paris, Dragomir Hurmuzescu a găsit un ordin de concentrare ca ofițer de rezervă.

„Urbind acestei chemări, m-am prezentat la regimentul 7 de infanterie. Aci, la Ploiești, am făcut cunoștință cu Alexandru Radovici, cu C. Dobrogeanu-Gherea, cu Stere, cu

"Hence it would appear
 that the same result is to be expected in the case of
 the other two, and it is probable that the
 same result will be obtained in the case of the
 other two, and it is probable that the
 same result will be obtained in the case of the
 other two.

alți socialiști și cu Caragiale — spune Hurmuzescu în memoriile sale. Aceștia se intruneau zilnic în furul samovarului cu ceai și la masa lui (e vorba de Dobrogeanu-Gherea — n.n.) ne petrecam timpul cu discuții

Prietenia începută în 1896 la Ploiești a continuat. După aproape 15 ani, Dragomir Hurmuzescu, călătorind la Berlin, a avut ocazia să-l revadă pe Caragiale, stabilit între timp acolo. În acea împrejurare scriitorul a trimis prietenului său câteva scrisori din care reprodusem una în facsimil.

la dejun, Caragiale nu renunță la umor. „Avem ascensor”, subliniază el în scrisoare, exprimând și prin această glumă căldura convingătoare cu care se poartă prietelui în case sa-

C. GHICA

dinogeția:
terme
din secolul IV

Săpăturile arheologice de la Dinogetia, începute urmă cu 26 de ani și continuate aproape fără întrerupere pînă azi, ne oferă încă o surpriză: arheologii au scos recent la lumină ruinele unor terme romane din secolul al IV-lea.

Dinogetia a fost o cetate fortificată având ca scop apărarea, alături de alte asemenea cetăți, a granielor Imperiului roman pe linia Dunării, începând din dreptul orașului Călărași de azi și pînă la vărsarea fluviului în mare. Ea a fost construită în jurul anului 500 pe un mic ostrov stîncos, neînmundabil, aflat în inima bălților Dunării.

pe care romanii îl ocupaseră încă din secolul I e.n. Ostrovul respectiv se numește azi Biserica (după ruinele unei bisericițe din secolele XII-XIII) și se află la circa 13 km de Măcin și 8 km de Galați.

Istoria acestui ostrov e mai veche: în doua parți ale a epocii fierului (secolele I e.n.), înalte decii din venirea romanilor, pe el se afla o așezare băștinășă, geto-dacică, al cărei locuitorii întrețineau legături comerciale cu centrele grecești din Marea Egee. În ce privește denumirea acestei așezări, ea e amintită într-una oară încă în secolul al II-lea e.n. de către

Viața cetății Dinogetia a dăinuit până la sfârșitul secolului al VI-lea, în timpul împăratului bizantin Mauriciu Tiberiu (582-602), după care fortificațiile au fost părăsite. În a doua jumătate a secolului al X-lea oamenii au revenit însă pe țărmul pentru încă două secole, după

[illegible]

— așa-numitul nipocaușt.

Până să ajungă la termenele arheologii au dat peste urme suprapuse în decursul vremii ale unor locuințe aparținând băștinășilor din secolele X-XI și ale unui cimitir din secolele XI-XII e.n.

F. URSEANU

Foto nr. 5 – Din articolul *Caragiale către Hurmuzescu*, autor Constantin

A. Ghica, publicat în revista *Flacăra* nr. 40 din 2 octombrie 1965.

- articolul *La aniversarea centenarului – Dragomir Hurmuzescu – un eminent fizician român*, autor Constantin Ghica (foto nr. 6¹⁴);
- articolul intitulat *Savanți români – Dragomir Hurmuzescu*, autor Dumitru Mateuță, publicat în ziarul *Magazin* nr. 961 din 6 martie 1976 (foto nr. 7¹⁵).

14 [10]

$$^{15} \quad [11]$$

La aniversarea centenarului

DRAGOMIR HURMUZESCU – un eminent fizician român

Pentru personalități remarcabile din lumea științei și culturii, aniversarea în ziua de azi este ocazie de sărbătoare. În cazul fizicianului român Dragomir Hurmuzescu, de la a cărei naștere s-a împlinit acum un secol, ocazia este cu atât mai deosebită și amănunțivă.

Născut în București, la 13 martie 1868, Dragomir Hurmuzescu a urmat școala generală de învățământ care s-a încheiat cu o diplomă de maturitate. A urmat apoi cursurile liceului „Mihail Kogălniceanu” din Iași, unde a obținut o diplomă de bacalaureat.

În fine, după două luni de studii la Paris, a obținut o diplomă de licență. În anul 1891, a fost numit profesor de fizică la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Iași, unde a rămas până în anul 1893, când a plecat din nou la Paris, unde a rămas până în anul 1895.

După absolvirea Facultății de Științe din București, în anul 1895, a fost numit profesor de fizică la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Iași, unde a rămas până în anul 1897.

horizontul de cercetări fizice ale lui Hurmuzescu s-a dezvoltat în direcția fizicii teoretice, fizicii matematice și fizicii experimentale.

Scrituri avide de cunoaștere și de cercetare științifică au marcat viața lui Hurmuzescu. A lăsat o bogată moștenire științifică, care a fost continuată de alți fizicieni români.

Din ansamblul lucrărilor sale poartă în evidență, în primul rând, studiile sale asupra fenomenelor electrice, în special asupra fenomenelor electrice de conducție și de inducție.

În anul 1891, a fost numit profesor de fizică la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Iași, unde a rămas până în anul 1893, când a plecat din nou la Paris, unde a rămas până în anul 1895.

Scrituri avide de cunoaștere și de cercetare științifică au marcat viața lui Hurmuzescu. A lăsat o bogată moștenire științifică, care a fost continuată de alți fizicieni români.

Din ansamblul lucrărilor sale poartă în evidență, în primul rând, studiile sale asupra fenomenelor electrice, în special asupra fenomenelor electrice de conducție și de inducție.

plătește în marea de cercetare din laborator. Deosebit, în colaborare cu alți fizicieni, a realizat o serie de descoperiri importante în domeniul fizicii teoretice și experimentale.

În anul 1891, a fost numit profesor de fizică la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Iași, unde a rămas până în anul 1893, când a plecat din nou la Paris, unde a rămas până în anul 1895.

Scrituri avide de cunoaștere și de cercetare științifică au marcat viața lui Hurmuzescu. A lăsat o bogată moștenire științifică, care a fost continuată de alți fizicieni români.

Din ansamblul lucrărilor sale poartă în evidență, în primul rând, studiile sale asupra fenomenelor electrice, în special asupra fenomenelor electrice de conducție și de inducție.

În anul 1891, a fost numit profesor de fizică la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Iași, unde a rămas până în anul 1893, când a plecat din nou la Paris, unde a rămas până în anul 1895.

În anul 1891, a fost numit profesor de fizică la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Iași, unde a rămas până în anul 1893, când a plecat din nou la Paris, unde a rămas până în anul 1895.

Scrituri avide de cunoaștere și de cercetare științifică au marcat viața lui Hurmuzescu. A lăsat o bogată moștenire științifică, care a fost continuată de alți fizicieni români.

Din ansamblul lucrărilor sale poartă în evidență, în primul rând, studiile sale asupra fenomenelor electrice, în special asupra fenomenelor electrice de conducție și de inducție.

În anul 1891, a fost numit profesor de fizică la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Iași, unde a rămas până în anul 1893, când a plecat din nou la Paris, unde a rămas până în anul 1895.

Scrituri avide de cunoaștere și de cercetare științifică au marcat viața lui Hurmuzescu. A lăsat o bogată moștenire științifică, care a fost continuată de alți fizicieni români.

În anul 1891, a fost numit profesor de fizică la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Iași, unde a rămas până în anul 1893, când a plecat din nou la Paris, unde a rămas până în anul 1895.

Scrituri avide de cunoaștere și de cercetare științifică au marcat viața lui Hurmuzescu. A lăsat o bogată moștenire științifică, care a fost continuată de alți fizicieni români.

Din ansamblul lucrărilor sale poartă în evidență, în primul rând, studiile sale asupra fenomenelor electrice, în special asupra fenomenelor electrice de conducție și de inducție.

În anul 1891, a fost numit profesor de fizică la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Iași, unde a rămas până în anul 1893, când a plecat din nou la Paris, unde a rămas până în anul 1895.

Scrituri avide de cunoaștere și de cercetare științifică au marcat viața lui Hurmuzescu. A lăsat o bogată moștenire științifică, care a fost continuată de alți fizicieni români.

Foto nr. 6 – Articolul *La aniversarea centenarului – Dragomir Hurmuzescu – un eminent fizician român*, autor Constantin Ghica, publicat în ziarul *Munca* nr. 5448 din 14 mai 1965.

SAVANȚI ROMÂNI

DRAGOMIR HURMUZESCU

● În aprilie 1897, în fața Societății franceze de fizică...
 ● Descrierea unei mari sale descoperiri...
 ● Un laborator radiofonic românesc...
 ● Un statornic popularizator al științei.

În aprilie 1897, în fața Societății franceze de fizică, Dragomir Hurmuzescu a prezentat o lucrare în care descria o nouă descoperire în domeniul fizicii teoretice și experimentale. Lucrarea sa a fost foarte bine primită și a marcat începutul unei perioade de activitate științifică deosebit de fructuoasă.

Cu numai 10 ani în urmă, Hurmuzescu era doar un tânăr student român, venit la Paris pentru a studia fizica. Însă, datorită talentului său și a pasiunii sale pentru știință, a reușit să devină unul dintre cei mai importanți fizicieni români ai timpului.

Între timp, Hurmuzescu a continuat să lucreze la descoperirea sa, care a fost publicată în revistele științifice de renume mondial. Această lucrare a deschis noi perspective în domeniul fizicii teoretice și a marcat un pas important în dezvoltarea fizicii matematice.

În timpul sejurului său la Paris, Dragomir Hurmuzescu a avut ocazia să colaboreze cu alți fizicieni de renume mondial, ceea ce i-a permis să își afișeze stilul său de lucru și să își consolideze poziția în lumea științifică europeană.

Revenit în țară, după ani de studii și cercetări, Hurmuzescu a continuat să lucreze la descoperirea sa, care a fost publicată în revistele științifice de renume mondial. Această lucrare a deschis noi perspective în domeniul fizicii teoretice și a marcat un pas important în dezvoltarea fizicii matematice.

Foto nr. 7 – Articolul *Savanți români – Dragomir Hurmuzescu*, autor Dumitru Mateuț, publicat în ziarul *Magazin* nr. 961 din 6 martie 1976.

După anul 1990, profesorul Dragomir Hurmuzescu este citat în multe ziare și reviste; fără a epuiza lista lungă, menționăm: revista *Știință și tehnică* nr. 3 din 1990, ziarul *Cronica* din 15 iulie 1992, revista *Energetica*

DUMITRU MATEUȚ

numărul din ianuarie-februarie 1994, ziarul *Rondul* din 14 februarie 2005, ziarul *Sălajul European* din 14–20 martie 2012, ziarul *Cuvântul liber* din 14 martie 2015, ziarul *Magazin Sălăjean* din 19 noiembrie 2018.

Lista este lărgită prin seria de manifestări dedicate savantului Dragomir Hurmuzescu, personalitate remarcabilă a științei și tehnicii românești, exemplificăm: inaugurarea Aulei de onoare „Dragomir Hurmuzescu”, de Facultatea de Electrotehnică din Iași, în anul 2010; expoziția 150 de ani de la nașterea lui Dragomir Hurmuzescu – documente din Colecțiile Speciale ale Bibliotecii Naționale; sesiunea omagială „Dragomir Hurmuzescu – 150 de ani de la naștere”, organizată de Divizia de Istoria Tehnicii din cadrul Comitetului Român pentru Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii – Academia Română, desfășurată la 12 martie 2015; sesiunea de comunicări științifice cu tema „Dragomir Hurmuzescu, o mare personalitate a științei și tehnicii românești, cu contribuții importante în electricitate, chimie, termodinamică, optică sau fizică, fondator al învățământului electrotehnic”, organizată de Divizia de Istoria Tehnicii din cadrul Comitetului Român pentru Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii – Academia Română, desfășurată la 13 martie 2023 și sesiunea de comunicări științifice cu tema „160 de ani de la nașterea academicianului Dragomir Hurmuzescu (n.1865), fondator al învățământului electrotehnic din România și 100 de ani de la nașterea academicianului Solomon Marcus (n.1925), matematician român”, organizată de Divizia de Istoria Tehnicii din cadrul Comitetului Român pentru Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii – Academia Română, desfășurată la 14 martie 2025.

Profesorul Dragomir Hurmuzescu a decedat pe data de 31 mai 1954, în casa sa din București: „A părăsit viața muncind. (...) cum ar fi fost mai bine să lucrez în viața mea?... tot numai pentru dezvoltarea învățământului și a științei”¹⁶.

Fizician, inventator, profesor la Universitatea din Iași și la Universitatea din București, membru corespondent al Academiei Române, fondatorul învățământului electrotehnic din România, colaborator al soților Marie și Pierre Curie, cu o bogată activitate didactică, științifică și politică, Dragomir Hurmuzescu face parte din personalitățile distinse ale științei și culturii universale.

¹⁶ [12], p.163.

Remarcabil slujitor al științei și adevărului, cu o activitatea profesională bogată, Dragomir Hurmuzescu, „lipsit de prejudecăți ori pasiuni personale, nu a urmărit nici supremație, nici onoruri, care l-ar fi obligat să abdice de la idealurile pe care le-a slujit mai presus de orice”¹⁷.

Omagiu etern profesorului Dragomir Hurmuzescu!

Bibliografie:

- [1] Dăescu Ioniță, *Dragomir Hurmuzescu, părintele radiofoniei românești*, articol publicat în Revista de Istorie a Electrotehnicii Românești, vol. 3, februarie 2016, nr. 1, p. 22 (revista este o publicație a INCIE ICPE-CA București).
- [2] Prof. dr. Corneliu Ciubotariu, *Dragomir Hurmuzescu, Fondator al școlii românești de electricitate*, articol publicat în ziarul *Cronica* nr.14 din 1992, p.5.
- [3] *Membrii români ai Academiei Române (1866-prezent)*, disponibil online pe site-ul https://acad.ro/membri_ar/membri_h.htm, accesat la 22.01.2025.
- [4] ***, Ziarul *Universul* nr.258 din 5 noiembrie 1927, p.3, disponibil online pe https://adt.arcanum.com/en/view/Universul_1927_11/?pg=30&layout=s.
- [5] ***, Ziarul *Radio și radiofonia* din 19 mai 1929, p.2, disponibil online pe https://adt.arcanum.com/en/view/Radiofonia_1929_04-06/?query=Radio+%C8%99+radiofonia+++dragomir+hurmuzescu&pg=149&layout=s
- [6] ***, Ziarul *Universul* nr.334 din 4 decembrie 1935, p.1, disponibil online pe https://adt.arcanum.com/en/view/Universul_1935_12A/?query=+dragomir+hurmuzescu&pg=38&layout=s
- [7] ***, Ziarul *Țara noastră* nr.1031 din 12 aprilie 1935, p.2, disponibil online pe https://adt.arcanum.com/ro/view/TaraNoastra_1935_12/?query=profesor+dragomir+hurmuzescu+1934&pg=9&layout=s
- [8] ***, Ziarul *Scînteia Tineretului* nr. 4664 din 17 mai 1964, p.107, disponibil online pe https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1964_05/?query=dragomir+hurmuzescu&pg=106&layout=s
- [9] ***, Revista *Flacăra Flacăra* nr.40 din 2 octombrie 1965, p.170, disponibil online pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Flacara_1965-04/?query=dragomir+hurmuzescu&pg=169&layout=s
- [10] ***, Ziarul *Munca* nr. 5448 din 14 mai 1965, p.42, disponibil online pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Munca_1965_05/?query=profesor+dragomir+hurmuzescu&pg=41&layout=s

¹⁷ 13], p.164.

- [11] ***, Ziarul *Magazin* nr. 961 din 6 martie 1976, p.4, disponibil online pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Magazin_1976_1/?query=profesor+dragomir+hurmuzescu&pg=83&layout=s
- [12] Ghika Dinu, *Lungul drum al nopții către zi. Memorii 1948–1978*, Editura Vremea, București, 2017.
- [13] Ghica Constantin A., *Dragomir Hurmuzescu, Savanți de pretutindeni*, Editura Științifică, București, 1967.

